

TỔ CHỨC CHO TRẺ MẪU GIÁO LỚN CHƠI THEO NHÓM BẠN NHẪM GÓP PHẦN HÌNH THÀNH VÀ PHÁT TRIỂN NHÂN CÁCH TRẺ EM

TS. NGUYỄN THỊ TÍNH - ThS. HÀ KIM LINH

Trường Đại học sư phạm - ĐH Thái Nguyên

Giao dục thực chất là quá trình xã hội hoá cá nhân người học. Nhờ giáo dục, mỗi cá nhân không ngừng lĩnh hội được các kinh nghiệm lịch sử - xã hội và tự hoàn thiện nhân cách của mình theo yêu cầu của xã hội. Tuy nhiên, cá nhân không thụ động trước xã hội, mà tự biến đổi trước những yêu cầu của xã hội nhưng đồng thời cũng tham gia vào cải tạo xã hội làm cho xã hội không ngừng thay đổi. Giữa cá nhân hoá và xã hội hoá có mối quan hệ thống nhất, biện chứng với nhau. Nếu không có xã hội hoá thì sẽ không có cá nhân hoá.

1. Nhóm nhỏ là nơi tạo ra các đơn vị hoạt động, các tuyến quan hệ giao tiếp giữa các cá nhân, các phong cách triển khai hoạt động và giao lưu, là môi trường tiến hành xã hội hoá nhân cách con người.

Trong lí luận dạy học và lí luận giáo dục, tổ chức làm việc theo nhóm là một trong những phương thức tổ chức dạy học, giáo dục phổ biến có thể đem lại hiệu quả cao. Hoạt động này tạo thuận lợi cho việc học tập, rèn luyện phân hoá, đồng thời thúc đẩy được quá trình học tập hợp tác giữa các học sinh với nhau, tạo ra một môi trường học tập như thi đua, cạnh tranh, chia sẻ, đoàn kết, đấu tranh, phê bình và tự phê bình, đánh giá và tự đánh giá...

Ghép nhóm tạo nên những chỗ dựa về tổ chức có tính chủ động để sử dụng các biện pháp và kĩ thuật dạy học, giáo dục có hiệu quả, là một giải pháp về tổ chức dạy học, giáo dục đảm bảo cho quá trình học tập của người học diễn ra tích cực, chủ động, có hiệu quả cao, có ý nghĩa với nhiều giai đoạn lứa tuổi người học.

2. Đối với trẻ mẫu giáo (MG), tham gia chơi và sinh hoạt cùng nhóm với bạn bè là một yếu tố vô cùng quan trọng nhằm đẩy mạnh quá trình xã hội hoá nhân cách trẻ em. Nhưng hình thức hoạt động theo nhóm bạn của trẻ chỉ thực sự xuất hiện từ khi nào? Nó có ý nghĩa như thế nào đối với quá trình hình thành phát triển nhân cách trẻ em? Làm thế nào có thể giúp trẻ chơi trong các nhóm bạn một cách có hiệu quả? Đây là vấn đề mà rất nhiều nhà giáo dục quan tâm và khai thác.

Qua nghiên cứu thực tiễn, thấy rằng:

- *Giai đoạn MG bé (từ 3 đến 4 tuổi):* ở giai đoạn này trẻ đã xuất hiện nhu cầu chơi cùng nhau, tự

nhien nhóm bạn của trẻ ở giai đoạn này mới chỉ là hình thức bề ngoài chứ không phải là hình thức hoạt động theo nhóm (hiểu theo đúng nghĩa của nó). Trẻ có nhu cầu chơi cùng nhau, nhưng các hành động chơi của trẻ không phụ thuộc vào nhau, giữa các trẻ chưa có sự phối hợp hoạt động, hoạt động tương tác giữa các trẻ là rất ít xảy ra. Động cơ chơi của trẻ là hành động với đồ vật, đồ chơi khi chúng rơi vào tầm nhìn của trẻ. Vì vậy nhiệm vụ của các giáo viên ở giai đoạn này là tiếp tục làm giàu nội dung chơi cho trẻ bằng nhiều hình thức khác nhau, tập hợp từ 2 đến 3 trẻ chơi với nhau, tạo điều kiện thuận lợi để trẻ có thể chơi cùng nhau, khuyến khích trẻ cùng chơi, cố gắng duy trì hứng thú chơi của trẻ.

- *Giai đoạn MG nhỏ (từ 4 đến 5 tuổi):* hình thức hoạt động theo nhóm của trẻ bắt đầu được hình thành, sự tương tác giữa các trẻ thành viên đã xuất hiện, tuy nhiên nó chưa có tính bền vững bởi trong khi hợp tác cùng với bạn, trẻ dễ bị những trò chơi và nội dung hoạt động khác thu hút.

- *Giai đoạn MG lớn (từ 5 đến 6 tuổi):* Đây là giai đoạn hoàn thiện của hình thức hoạt động trong nhóm bạn đối với trẻ MG bởi giờ đây trẻ đã có khả năng phối hợp hoạt động với bạn và hợp tác với các thành viên trong nhóm, biết chia phần công công việc và tự tổ chức hoạt động chơi cùng nhóm bạn.

Tổ chức hoạt động chơi theo nhóm đối với trẻ MG nói chung, trẻ MG lớn nói riêng có một vai trò vô cùng quan trọng, nó giúp trẻ thiết lập các mối quan hệ xã hội với tư cách là một chủ thể có ý thức. Trong quá trình đó, trẻ vừa là người tạo ra các mối quan hệ xã hội, đồng thời lại là sản phẩm của các mối quan hệ xã hội đó - hay nói một cách khác là trong các mối quan hệ đó thì quá trình xã hội hoá và quá trình cá nhân hoá nhân cách của trẻ được thực hiện.

Hoạt động chơi cùng nhóm bạn sẽ giúp trẻ hình thành kĩ năng hợp tác, kĩ năng giao tiếp, giúp trẻ biết đồng cảm, chia sẻ với nhau trong hoạt động. Cũng qua đó các quan hệ xã hội của trẻ được thiết lập bao gồm cả quan hệ thực và quan hệ chơi. Chẳng hạn khi đưa trẻ chơi trò chơi «Bán hàng», trẻ có nhu cầu chơi sao cho thật giống với xã hội của người lớn.

Chúng phải phối hợp với nhau trong khi chơi, phân công nhau ai sẽ là người mua, ai là người bán, cùng thống nhất với nhau trong chọn đồ chơi thay thế và khi mua các trẻ cũng «ra giá» và «trả giá»... Khi tham gia vào nhóm bạn, trẻ hình thành phát triển được năng lực tự xác định vị trí của mình trong nhóm qua quan hệ giao tiếp với các thành viên cùng nhóm, thông qua quá trình hợp tác hành động. Cũng từ đây, «ý thức bản ngã» của trẻ được hình thành và phát triển. Trẻ bắt đầu biết nhận xét, đánh giá hành vi của người khác, biết so sánh, đối chiếu hành vi của bạn và hành vi của người khác với hành vi của mình. Trẻ cũng trở nên hứng thú hơn, tích cực hơn, năng động hơn và biệt tự lập và sáng tạo trong khi chơi.

3. Để hoạt động chơi theo nhóm bạn của trẻ MG lớn có hiệu quả, đòi hỏi GV mẫu giáo cần thực hiện tốt các yêu cầu sau đây:

- Cần hướng dẫn cho trẻ chơi theo một chủ đề chung, giúp trẻ thiết lập các mối quan hệ giữa các vai chơi của các thành viên trong nhóm để phản ánh cuộc sống đa dạng vào trò chơi của mình; chỉ cho trẻ cách phối hợp hành động cùng nhau, giáo dục cho trẻ biết tìm bạn để chơi, có trách nhiệm đối với hoạt động chơi của mình.

- Trong khi chơi, GV cần quan tâm giáo dục trẻ biết quan tâm, tôn trọng những yêu cầu chính đáng của bạn bè cùng chơi; dạy cho trẻ biết nhường nhịn, giúp đỡ nhau, biết hạn chế những ý thích riêng của mình, không để cho những ý thích của cá nhân làm ảnh hưởng đến cuộc chơi chung, đặc biệt là phải giúp trẻ hiểu được vai chơi của mình.

- Cần có nghệ thuật lồng ghép yêu cầu giáo dục vào động cơ chơi của trẻ để điều chỉnh các mối quan hệ trong nhóm chơi; có những gợi ý, đề nghị, tạo ra những tình huống có vấn đề trong khi chơi nhằm giúp trẻ có thể tự tổ chức trò chơi trong nhóm bạn, tự giải quyết vấn đề trong khi chơi.

- Trẻ MG lớn là độ tuổi chuẩn bị vào lớp 1. Để giúp trẻ có tâm thế «sẵn sàng học tập», cần chú ý khai thác các trò chơi liên quan đến việc học sau này của trẻ theo phương châm «học mà chơi, chơi mà học». Ngoài ra, cũng cần chú ý đến đặc điểm tâm-sinh lí của trẻ để có các trò chơi và hình thức chơi phù hợp.

Hướng dẫn trẻ MG lớn chơi cùng nhóm bạn là cả một nghệ thuật vừa tinh vi vừa tế nhị. GV cần phát huy tính tự quản của trẻ, hướng dẫn trẻ cách thức phối hợp hành động với bạn trong khi chơi, giúp trẻ giải quyết những xung đột khi cần thiết. □

Tài liệu tham khảo

1. Đào Thanh Âm. *Giáo dục học mầm non* (tập III), NXB Đại học sư phạm, H 2002.
2. Nguyễn Thị Ánh Tuyết. *Giáo dục mầm non những vấn đề lí luận và thực tiễn*. NXB Đại học sư phạm, H 2004.
3. Nguyễn Thị Ánh Tuyết. *Tâm lí học trẻ em lứa tuổi mầm non*. NXB Đại học sư phạm, H 2005.
4. Nguyễn Thị Hoà. "*Biện pháp tổ chức trò chơi học tập nhằm phát huy tính tích cực nhận thức của trẻ MG 5-6 tuổi*". Luận án tiến sĩ Giáo dục học, Hà Nội, 2002.